

MEĐUNARODNI ARHIVISTIČKI TEČAJ U PARIZU 2001.

U razdoblju od 9. travnja do 20. lipnja 2001. godine prisustvovala sam na stručnom arhivističkom međunarodnom stažu *Stage technique international d'archives 2001*, koji se održao u Parizu pri Nacionalnom arhivu. Staž je pohađalo 39 sudionika iz 29 zemalja svijeta.

Program Staža obuhvaćao je pet dijelova. Prvi dio sadržavao je ciklus predavanja o mreži arhiva u Francuskoj, arhivskom zakonodavstvu, prikupljanju i obradi gradiva, obrazovanju te stručnom usavršavanju arhivistâ. Drugi je dio obuhvaćao ciklus predavanja o zaštiti i obradi arhivskoga gradiva te gradiva koje se nalazi na posebnim nosačima. Treći se dio odnosio na korištenje i objavljivanje arhivskoga gradiva, dok je četvrti dio bio posvećen internacionalnom seminaru, a peti zatvaranju Staža.

Prvi nas je dio uveo u ciklus predavanja o teritorijalnom ustroju Francuske, povijesnom prikazu i organizaciji arhivâ u Francuskoj, s posebnim osvrtom na centralni, Nacionalni arhiv u Parizu (*Archives Nationales*) i njegove dijelove, centre i misije (međuarhive u kojima se obavlja prearhiviranje), te ostale strukture arhivâ u Francuskoj.

Tijekom trajanja cijelog Staža predavanja su bila popraćena posjetama pojedinim arhivima. U prvom dijelu ovog ciklusa posjetili smo kompleks Nacionalnog arhiva: Centar za povijesna istraživanja – *Centre Historique des Archives nationales* (CHAN), Centar za suvremeno arhivsko gradivo u Fontainebleauu – *Centre des Archives contemporaines* (CAC), Arhiv grada Pariza, Arhiv ministarstva vanjskih poslova, Arhiv ministarstva oružanih snaga u Vincennesu (*Archives de l'Armée de terre*), misije Nacionalnog arhiva pri Ministarstvu nacionalnog obrazovanja, istraživanja i tehnologije, zatim Nacionalnu biblioteku Francuske te školu za buduće konzervatore arhivskog i bibliotečnog gradiva *École des chartes*, odnosno *École nationale du patrimoine*, školu koja osigurava profesionalno obrazovanje arhivistâ.

Predavanja o arhivskom zakonodavstvu započela su povijesnim prikazom, promjenama koje su tijekom vremena nastale i promjenama kojima se teži. Posebna pažnja posvećena je pitanju umjetničkog i literarnog autorskog prava, vrednovanju i izlučivanju gradiva u nastajanju, otvorenosti i dostupnosti arhivskog gradiva, težnji za skraćanjem rokova dostupnosti gradiva, izradi listâ za izlučivanje gradiva te obrazovanju arhivistâ.

U ovom prvom dijelu započete su pripreme za izlaganja koja će svaki stažist održati tijekom Staža na teme vezane uz arhivsku službu svoje zemlje. Postignut je također dogovor za praktični rad "Les travaux pratiques", koji će omogućiti svakom sudioniku staža, da 5 dana ili obavlja privatno istraživanje ili radi u jednom ili više arhiva, misija ili biblioteka u Parizu, na teritoriju Francuske ili bližeg inozemstva.

Kao temu za izlaganje izabrala sam "Mreža arhiva u Hrvatskoj i obrazovanje arhivista – moje iskustvo".

U sklopu ovog prvog dijela održano je i stručno putovanje kroz tri francuska departmana (Tours, Angers i Blois). Posjećeni su departmanski arhivi.¹ Posjetili smo uz to i dvorac u Angeru, Opatiju u Fontevraultu, Opatiju St. Aubin, arhiv tvrtke "St Gobain", arhiv općine Blois, dvorac Blois. Tom smo prigodom mogli vidjeti razlike između Nacionalnog, departmanskih i općinskih arhiva. Razgledali smo prostorije u arhivima, upoznati smo s gradivom koje čuvaju pojedini arhivi, koje su im posebnosti.

Drugi je dio započeo predavanjem o arhivskim zgradama u Francuskoj. Adaptacija postojećih ili izgradnja novih zgrada, karakteristike prostorija u kojima se čuva i daje na korištenje gradivo te klimatizacija u spremištima, bile su neke od tema izlaganja.

Ostali dio ciklusa većim je dijelom bio posvećen predavanjima o gradivu koje je pohranjeno na posebnim nosačima. Posjetili smo Centar za istraživanje zaštite grafičkih dokumenata (*Centre de Recherches sur la conservation des Documents Graphiques*), koji se posebno bavi problemom pojave gljivica, njihovim utjecajem na dokumente i metodama uklanjanja nastalih oštećenja. Posebno izlaganje bilo je posvećeno digitalnim zapisima, njihovoj pouzdanosti i kvaliteti.

Nekoliko je izlaganja bilo posvećeno uporabi i stvaranju web-stranica, te posebno web-stranici Nacionalnog arhiva Francuske. Bilo je govora i o postotku arhiva u Francuskoj s vlastitom web-stranicom i koje se informacije na njima mogu dobiti.

Jedan smo dan proveli u departmanskome Arhivu Seine et Marne. Uz to posjetili smo također i Zavod za veze i audiovizualnu produkciju obrane (*Etablissement de communication et de production audiovisuelle de la defense – ECPA*), te njegova odjeljenja za čuvanje, sređivanje i davanje na korištenje arhivskoga gradiva. Zanimljivo je bilo upoznati audiovizualni odjel, izvorne dokumentarne zapise koji dolaze s ratišta na kojima je uključena francuska vojska, način obrade tih zapisa, njihovo restauriranje, spremišta za audiovizualne dokumente te odjel za ratnu fotografiju.

Posjetili smo i Arhiv znanosti (*Les Archives scientifiques*). Tu se čuvaju dokumenti koji su interesantni za povijest znanosti. Riječ je o javnim dokumentima, jer su istraživanja najčešće financirana od države. U istom smo arhivu prisustvovali izlaganju o arhivima političkih ličnosti.

Posjetili smo i arhiv javnog transporta Pariza – *Régie Autonome des Transports Parisiens* (R.A.T.P.), osnovan 1990, zatim arhiv u Rubaixu gdje se čuva gospodarsko arhivsko gradivo, gradivo radničkih udruga te gradivo arhitekata. U Rubaixu su

¹ Departmanski arhivi spadaju u teritorijalne arhive među koje ubrajamo regionalne i općinske arhive. Francuska je podijeljena na 100 departmana na čijem se čelu nalazi prefekt, predstavnik države.

nam održana predavanja o javnim i privatnim dokumentima te o uvjetima prodaje gradiva, prodaji arhivskoga gradiva preko interneta i kategorijama arhivskoga gradiva, a održano nam je i izlaganje o arhivima arhitekata.

Posebno zanimljiva bila su izlaganja o normi opisa arhivskoga gradiva EAD (*Encoded archival description*). Riječ je o normi koja se koristi u SAD-u. Sadrži više razina opisa, ima višeslojnu komunikaciju, nastoji slijediti ISAD(G) normu i podržava ju. Za razliku od ISAD(G) norme, nastoji strukturirati elemente opisa i prikazati hijerarhiju. EAD ima 145 elemenata opisa kojima se možemo služiti. Ova norma računa na međunarodnu suradnju, pa se prevodi na mnoge jezike. U Francuskoj je napravljen test za EAD 1999. godine.

U zadnjem dijelu ovog ciklusa 6 je dana bilo posvećeno praktičnom radu (*Les travaux pratiques*). To sam vrijeme iskoristila za privatno istraživanje u Nacionalnom arhivu i u Arhivu oružanih snaga. Pregledala sam mikrofilmove i izvornike koji se odnose na područje Istre u 17. i 18. st. Dio sam materijala kopirala, a za dio dala napraviti kopiju na mikrofilmu.

Treći dio Staža bio je posvećen izlaganjima o korištenju i objavljivanju arhivskoga gradiva, o tome kada pojedino gradivo po zakonu postaje dostupno za javno istraživanje. Pri tome je bilo riječi o komisiji, *La commission d'accès aux documents administratifs* (CADA), koja nadgleda pristup administrativnom gradivu. Bilo je riječi i o tome kakvi korisnici dolaze istraživati u arhive, koje su edukacijske i kulturne aktivnosti pri Nacionalnom arhivu. Tom smo prigodom posjetili Radionicu pečata te Muzej Francuske. Ciklus je završen izlaganjima o razini i dostignućima povijesnih istraživanja u Francuskoj o srednjovjekovnom, modernom i suvremenom razdoblju.

Četvrti je dio, po prvi put na *Stage technique international d'Archives*, bio posvećen još jednom stažu koji se uklopio u ovaj postojeći. Riječ je o trodnevnim izlaganjima o arhivima u Europi. Predavači na ovom kratkom seminaru bili su arhivisti iz Švedske, Grčke, Njemačke, Nizozemske, Luksemburga, Belgije, Velike Britanije, Italije i Poljske, koji su govorili o arhivima u njihovim zemljama, o otvorenosti i pristupu dokumentima na europskoj razini, mreži informatizacije arhiva, sjevernoameričkim arhivima. Posebno je bilo riječi o poljskom projektu *Memoire de Pologne*, projektu koji nastoji zabilježiti dokumente koji se odnose na Poljsku, a nalaze se u ostalim dijelovima svijeta. U okviru ovog dijela Staža posjetili smo i zgradu UNESCO-a i upoznali se s djelatnostima ove organizacije.

Peti je dio bio posvećen zatvaranju Staža, zajedničkom fotografiranju i dodjeli priznanja o prisustvovanju na Stažu.

Branka Antonić